

Uitstroom Praktijkonderwijs schooljaar 2005-2006

Tilburg, maart 2007

Dr. ir. Quinta Kools
Hans Mariën

Uitgever: IVA
Warandelaan 2, Postbus 90153, 5000 LE Tilburg
Telefoonnummer: 013-4668466, telefax: 013-4668477
Website: www.iva.nl

© 2007 IVA

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of worden openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het IVA.
Het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning bij artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

	Samenvatting	1
1	Monitoring van Uitstroom	5
1.1	Achtergrond van de meting 2005-2006.....	5
1.2	Leeswijzer.....	5
2	Tabellen met uitstroomgegevens	7
2.1	Verschillende monitors.....	7
2.2	Uitstroomgegevens vergeleken.....	8
3	Regionale vergelijkingen	29
3.1	Deelname door verschillende regio's.....	29
3.2	Uitkomsten vergeleken naar regio.....	30
4	Beschouwing	37
4.1	Uitkomsten van de uitstroommonitor.....	37
4.2	Aanbeveling voor de toekomstige monitoring.....	41
	Literatuur	43
	Bijlage 1: uitkomsten naar regio	45
	Bijlage 2: de gebruikte vragenlijst 2005-2006	61

Samenvatting

In deze rapportage beschrijven we de uitkomsten van de meting van de uitstroom van leerlingen uit het praktijkonderwijs in schooljaar 2005-2006. Aan deze meting is door 73 van de 173 scholen voor praktijkonderwijs deelgenomen, dat is een deelnamepercentage van 42 procent. Gezamenlijk hebben deze scholen gegevens aangeleverd over 1847 leerlingen.

Kenmerken van de leerlingen

De groep uitgestroomde leerlingen bestaat voor 60 procent uit jongens en voor 40 procent uit meisjes. De gemiddelde leeftijd van de leerlingen is 16,5 jaar. Van de uitgestroomde leerlingen was 32 procent opgegeven als ESF-deelnemer.

Specialisatie op school of in stage

Meer dan de helft van de leerlingen specialiseert zich op school (55 procent) of in de stage (65 procent). Richtingen waarin zij zich specialiseren zijn vooral detailhandel, horeca, groenvoorziening en zorg. De richtingen verschillen enigszins per regio, zo kiezen in Groningen relatief veel leerlingen voor de specialisatie metaal, en kiezen relatief veel leerlingen in Friesland, Drenthe en Zeeland voor groen. Specialisatie in bouw komt vooral voor in Overijssel, horeca vooral in Utrecht en Limburg. De richting detailhandel vinden we veel in Gelderland (oost en west), Noord Holland, Amsterdam, Rotterdam en Brabant (oost en west).

Uitstroom naar arbeid daalt

De uitstroom naar arbeid is gedaald tot 49 procent. Dit is even hoog als in schooljaar 2004-2005 (50 procent) en lager dan in schooljaar 2001-2002 (61 procent). Binnen de groep werkenden is het aandeel dat werken en leren combineert (BBL-opleiding) gestegen. Verklaringen voor het dalende percentage kunnen enerzijds worden gezocht op de arbeidsmarkt: bij een slechte arbeidsmarkt kan het voor leerlingen aantrekkelijker zijn om hun intrede op de arbeidsmarkt uit te stellen en te kiezen voor een

vervolgopleiding. Een andere verklaring kan gelegen zijn in de aantrekkingskracht van vervolgopleidingen in het ROC. Passend bij het streven van de Nederlandse overheid naar meer schoolverlaters met startkwalificatie, willen steeds meer leerlingen doorstromen naar het ROC.

Toename gesubsidieerde arbeid

Van de leerlingen die werk hebben heeft 21 procent een reguliere arbeidsplaats zonder subsidie en 43 procent een arbeidsplaats met subsidie. Het percentage plaatsen met subsidie is gestegen ten opzichte van 2001-2002 en licht gedaald ten opzichte van 2004-2005. Er zijn verschillende verklaringen denkbaar voor de stijging van het percentage gesubsidieerde arbeidsplaatsen. Het kan zo zijn dat werkgevers steeds beter de weg weten in het verkrijgen van subsidie en dat zij vaker subsidie aanvragen voor een leerling die een arbeidsplaats invult. Een andere verklaring kan zijn dat het percentage leerlingen dat op basis van persoonskenmerken in aanmerking komt voor een arbeidsplaats met subsidie toeneemt. Geen van beide verklaringen is momenteel te onderbouwen met cijfers, het blijft hier dus bij hypothetische verklaringen.

Toename tijdelijke contracten

Van de leerlingen die naar arbeid zijn uitgestroomd heeft het merendeel (76 procent) een tijdelijk dienstverband. Dit is een gegeven dat extra aandacht van de scholen en van de bij de naschoolse begeleiding betrokken partijen vraagt. Een tijdelijke aanstelling biedt geen zekerheid en het risico bestaat dat de aanstelling niet verlengd wordt. Het gaat hier om kwetsbare leerlingen voor wie het vinden van een nieuwe baan niet eenvoudig is, enerzijds omdat zij minder vaardig zijn in solliciteren en zich presenteren, anderzijds omdat het werk waar zij voor in aanmerking komen, schaars is. Scholen zouden in het opleidingstraject veel aandacht moeten besteden aan vaardigheden om een baan te verkrijgen én te behouden. Ook de instanties die de zorg na uitstroom op zich nemen zullen moeten zijn toegerust om dit type leerlingen te helpen bij het vinden van een arbeidsplaats als hun tijdelijke dienstverband eindigt.

Uitstroom naar vervolgonderwijs stijgt

De uitstroom naar vervolgonderwijs (vmbo-leerwerktraject, ROC BOL) is toegenomen naar 34 procent. Deze toename is enerzijds toe te juichen omdat algemeen wordt aangenomen dat de kansen op de arbeidsmarkt verbeteren naarmate iemand hoger geschoold is. Anderzijds is er ook terughoudendheid ten aanzien van de doorstroom van leerlingen uit het praktijkonderwijs naar het ROC. Zowel voor wat betreft capaciteiten van de leerling als voor wat betreft de opvang en schoolcultuur

Binnen het ROC wordt deze ontwikkeling nauwlettend gevolgd door de scholen voorpraktijkonderwijs.

Zorg na uitstroom

De meerderheid van de scholen biedt de leerlingen zorg na het uitstromen. De meeste scholen (63 procent) zorgen daar zelf voor, 37 procent van de scholen schakelt daarvoor een externe partij (MEE of reïntegratiebedrijf) in.

1 Monitoring van uitstroom

1.1 Achtergrond van de meting 2005-2006

Sinds de landelijke meting van de uitstroom van leerlingen uit het praktijkonderwijs in schooljaar 2001-2002 is er geen systematische landelijke meting meer geweest. In het schooljaar 2004-2005 zijn wel uitstroomgegevens geleverd door 39 scholen en hierover is ook een rapportage verschenen¹, maar de inzameling van de gegevens is niet landelijk gestimuleerd. Op verzoek van het Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs (LWV-Pro) heeft het IVA de gegevensverzameling van de uitstroom van schooljaar 2005-2006 gecoördineerd. Alle 173 scholen voor praktijkonderwijs zijn via mail of brief opgeroepen om de webbased monitor in te vullen voor de uitgestroomde leerlingen. Na een reminder per mail en een belronde langs alle scholen hebben 73 scholen hier gehoor aan gegeven. De respons is daarmee 42 procent. Gezien de beperkte beschikbare tijd (de oproep is half oktober gedaan en er moest uiterlijk 13 november worden ingevuld) is deze respons heel behoorlijk. In dit rapport beschrijven we de uitkomsten van de uitstroommonitor van schooljaar 2005-2006, gebaseerd op de gegevens die 73 scholen hebben aangeleverd over 1847 leerlingen.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 presenteren we de gegevens in de vorm van tabellen. Over elke tabel wordt in de tekst een korte toelichting gegeven. In hoofdstuk 3 kijken we of er regionale verschillen zijn. In hoofdstuk 4 geven we een beschouwing over de uitkomsten.

¹ Kools & Mariën (2006), Uitstroom Praktijkonderwijs vergeleken over de jaren 2001-2002 met 2004-2005, IVA beleidsonderzoek en advies, Tilburg

2 Tabellen met uitstroomgegevens

2.1 Verschillende monitors

In dit hoofdstuk presenteren we de uitkomsten van de uitstroommonitor 2005-2006. In de tabellen vermelden we tevens de gegevens van eerder uitgevoerde monitors. De deelname aan de diverse monitors verschilt per jaar.

- In de eerste kolom van de tabellen staan de gegevens uit de landelijke monitor uit 2001-2002. Aan deze monitor hebben destijds 90 scholen meegedaan. Deze scholen hebben gegevens geleverd over in totaal 1945 leerlingen.
- In de tweede kolom staan gegevens van de landelijke monitor uit 2004-2005. Deze is ingevuld door 39 scholen die in totaal over 906 leerlingen gegevens hebben aangeleverd.
- In de derde kolom staan de gegevens van de landelijke monitor 2005-2006. Deze is ingevuld door 73 scholen over in totaal 1847 leerlingen.

Tabel 1. Landelijke verdeling van praktijkscholen naar regio versus aan de monitor 2005-2006 deelnemende scholen naar regio

Regio	2001-2002			2004-2005			2005-2006		
	Populatie	Respons	Resp%	Populatie	Respons	Resp%	Populatie	Respons	Resp%
Groningen	9	3	33%	11	1	9%	10	1	10%
Friesland	8	7	88%	8	1	13%	8	6	75%
Drenthe	8	6	75%	6	1	17%	8	3	38%
Overijssel	18	10	55%	15	2	13%	15	8	53%
Flevoland	4	2	50%	4	0	0%	4	0	0%
Gelderland-Oost	25	8	32%	24	9	38%	10	7	70%
Gelderland-West							14	5	36%
Utrecht	13	4	31%	12	1	8%	11	5	45%
Noord-Holland	23	9	39%	25	3	12%	16	8	50%
Amsterdam							9	1	11%
Zuid-Holland Rotterdam	37	16	43%	36	4	11%	12	1	8%
Zuid-Holland Dordrecht							6	2	33%
Zuid-Holland Zoetermeer							18	6	33%
Zeeland	6	4	66%	6	5	83%	6	3	50%
West-Brabant	17	13	76%	18	5	28%	3	3	100%
Oost-Brabant							15	7	47%
Limburg	11	8	73%	8	7	88%	8	7	88%
Totaal	179	90	50%	173	39	23%	173	73	42%

* de regio-indeling blijkt lichtelijk te verschillen in de jaren 20054-2005 en 2005-2006. Verder is het aantal scholen voor praktijkonderwijs (door fusies?) afgenomen van 179 naar 173.

2.2 Uitstroomgegevens vergeleken

Voor de monitoring is gebruik gemaakt van een webbased vragenlijst. De vragen die gesteld zijn in de monitor zijn terug te vinden in bijlage 2. In de beschrijving van de uitkomsten houden we de volgorde van de vragenlijst aan.

In de tabellen vermelden we de aantallen leerlingen (n) en de percentages. Bij de percentages komt het totaal soms door afrondingen niet precies uit op 100%.

2.2.1 Achtergrondkenmerken van uitgestroomde leerlingen

Van de uitgestroomde leerlingen is 60 procent jongens en 40 procent meisjes. Dit percentage is nauwelijks veranderd ten opzichte van 2001-2002 en ten opzichte van 2004-2005 (tabel 2).

Tabel 2 Geslacht van de uitgestroomde leerlingen in percentages

	2001-2002 (n=1928)	2004-2005 (n=906)	2005-2006 (n=1792)
Jongen	62	61	60
Meisje	38	39	40
Totaal	100%	100%	100%

De gemiddelde leeftijd waarop leerlingen uitstromen is gedaald in het laatste jaar naar 16,5 (tabel 3). Bij nadere analyse van de leerlingen blijkt dat van de jongste groep (11-16 jaar) het merendeel (80 procent) uitstroomt naar een opleiding, zoals te verwachten omdat zij nog leerplichtig zijn. Van de overige 20 procent is 7 procent aan het werk (al dan niet gesubsidieerde arbeid), volgt 2 procent een toeleidingstraject, is 2 procent thuis/werkloos, is 4 procent verhuisd en is er met 6 procent iets 'anders'.

Tabel 3 Gemiddelde leeftijd van de uitgestroomde leerlingen

	2001-2002 (n=1909)	2004-2005 (n=895)	2005-2006 (1773)
Gemiddelde leeftijd	17,6	17,6	16,5

Het percentage leerlingen dat deelnam aan een ESF-traject is in het schooljaar 2005-2006 nog toegenomen ten opzichte van 2004-2005. Het percentage ESF-deelnemers is ook hoger dan in 2001-2002 (tabel 4). Deelnemers aan een ESF-traject stromen vaker uit naar arbeid (regulier, met subsidie of bij sociale werkvoorziening) dan leerlingen die geen ESF-deelnemer zijn. Van de ESF-deelnemers (n= 563) is 38 procent uitgestroomd naar arbeid en van de niet-ESF-deelnemers (n=1185) 27 procent.

Tabel 4 Percentage leerlingen dat officieel is/was opgegeven als ESF deelnemer

	2001-2002 (n=1857)	2004-2005 (n=902)	2005-2006 (n= 1765)
Ja	14	20	32
Nee	86	79	67
Onbekend		1	1
Totaal	100%	100%	100%

2.2.2 Specialisatie in opleiding of stage

Leerlingen in het praktijkonderwijs kunnen zich op school of in de stage specialiseren in een bepaalde richting. Het percentage leerlingen dat een specialisatie volgt die wordt aangeboden binnen het programma op school vertoont over de jaren een stijgende lijn. In het schooljaar 2005-2006 heeft 55 procent zich gespecialiseerd, in de meting van 2004-2005 was dat percentage 51 procent en in de meting van 2001-2002 had 39 procent zich op school gespecialiseerd (tabel 5a).

Tabel 5a Percentage leerlingen dat zich op school (in het curriculum) gespecialiseerd heeft in een bepaalde richting

	2001-2002 (n=1930)	2004-2005 (n=891)	2005-2006 (n=1738)
Ja	39	51	55
Nee	61	49	43
Onbekend	-	-	2
Totaal	100%	100%	100%

De richting waarin leerlingen zich specialiseren is ook nagevraagd (tabel 5b). In 2004-2005 waren de meest genoemde richtingen zijn detailhandel, zorg, horeca, groothandel/magazijn/logistiek. In 2005-2006 zien we een verschuiving waarbij groothandel/detailhandel/logistiek en zorg zijn afgenomen en horeca is toegenomen. Bij 'anders' is een aantal keer een richting genoemd die overlapt met de al genoemde categorieën. Desondanks levert de analyse van deze antwoorden wel aanvullende informatie op. Genoemde richtingen zijn doorstroming vmbo (13x), heftruck/fietstechniek (9x), techniek (7x), installatietechniek (6x), autobranche (autotechniek, automonteur) (6x), agrarische sector, inclusief paarden/manege (6x), zorg en welzijn (4x), administratie (3x), textiel (3x), ICT (2x), WSW (2x).

Verder zijn een aantal richtingen één keer genoemd: productiewerk, rietdekken, logistiek, loonwerk, brood/banket, beveiliging, arbeidsvaardigheden en schoonmaak.

Tabel 5b Richting van specialisatie op school in percentages

	2001-2002 (n=749)	2004-2005 (n=469)	2005-2006 (n=942)
Detailhandel	10	18	17
Groothandel/magazijn/logistiek	5	11	4
Bouw	7	7	5
Houtbewerken	6	2	4
Schoonmaak	6	6	7
(mig-mag) lassen	4	6	5
Schilderen	2	2	2
Horeca	15	12	18
Groenvoorziening	11	9	10
Vervoer	1	3	3
Electro	-	2	1
Metaal	7	7	6
Zorg	6	14	10
Uiterlijke verzorging	1	-	1
Anders	18*	3	7
Totaal	100%	100%	100%

* een groot aantal antwoorden dat bij 'anders' is gegeven blijkt bij nadere analyse toch in een van de overige categorieën thuis te horen. Er is voor gekozen om deze antwoorden niet achteraf te corrigeren, maar te laten staan zoals de invuller van de enquête ze heeft ingevuld.

De vraag naar specialisatie is uitgebreid door niet alleen naar specialisatie op school (in het curriculum) te vragen, maar ook naar specialisatie door het volgen van stages. In de meting 20001-2002 was dat nog niet het geval. In tabel 6a en 6b wordt aangegeven hoeveel leerlingen zich in stage hebben gespecialiseerd en in welke richting. Evenals specialisatie in het curriculum zien we ook een toename in het percentage leerlingen dat zich specialiseert in de stage. Het percentage leerlingen dat zich in de stage specialiseert is hoger dan het percentage leerlingen dat zich in het curriculum specialiseert. De stage is klaarblijkelijk voor de leerlingen een belangrijke plek om een nadere richting te kiezen en vorm te geven.

*Tabel 6a Percentage leerlingen dat zich **tijdens de stage** gespecialiseerd heeft in een bepaalde richting*

	2001-2002	2004-2005 (n=889)	2005-2006 (n=1741)
Ja	Deze vraag is niet gesteld in de monitor 2001-2002	58	65
Nee		41	34
Onbekend			1
Totaal		100%	100%

De richtingen waarin leerlingen zich specialiseren tijdens de stage zijn sterk vergelijkbaar met de richtingen die binnen het curriculum van de school genoemd zijn (tabel 5b). De meest genoemde richtingen zijn detailhandel, horeca, zorg en groenvoorziening.

*Tabel 6b Richting van specialisatie **tijdens de stage** in percentages*

	2001-2002	2004-2005 (n=543)	2005-2006 (n=1128)
Detailhandel	Deze vraag is niet gesteld in de monitor 2001-2002	22	21
Groothandel/magazijn/logistiek		10	6
Bouw		9	7
Houtbewerken		2	3
Schoonmaak		3	4
(mig-mag) lassen		2	2
Schilderen		2	2
Horeca		10	16
Groenvoorziening		9	9
Vervoer		3	3
Electro		2	1
Metaal		6	5
Zorg		13	10
Uiterlijke verzorging		1	1
Anders		9	10*
Totaal			100%

* ook hier wordt weer een heel scala aan 'andere' richtingen genoemd, die overeenkomen met die bij het curriculum en die deels al voorkomen in de bestaande categorieën. De grootse groep is auto (techniek, monteur, -poets, -schade, -sloop, garage) 16x, gevolgd door agrarisch (tuinonderhoud, paarden, manege, landbouwmechanisatie, (rond)veehouderij) 11x en installatietechniek (9x).

Tabel 7 geeft een overzicht van de aantallen leerlingen en de wijze waarop zij zich hebben gespecialiseerd. De helft van de leerlingen (50 procent) heeft zich zowel in stage als in het curriculum gespecialiseerd, 15 procent alleen in de stage en 6 procent alleen in het curriculum. Verder heeft 29 procent zich noch in stage, noch in het curriculum gespecialiseerd.

Tabel 7 Specialisatie in stage en curriculum voor de uitgestroomde leerlingen (monitor 2005-2006, n=1673) in percentages

Specialisatie in curriculum	specialisatie in stage		Totaal
	Ja	Nee	
Ja	50	6	56
Nee	15	29	44
Totaal	65	35	100

2.2.3 Situatie na schoolverlaten: arbeid of doorleren

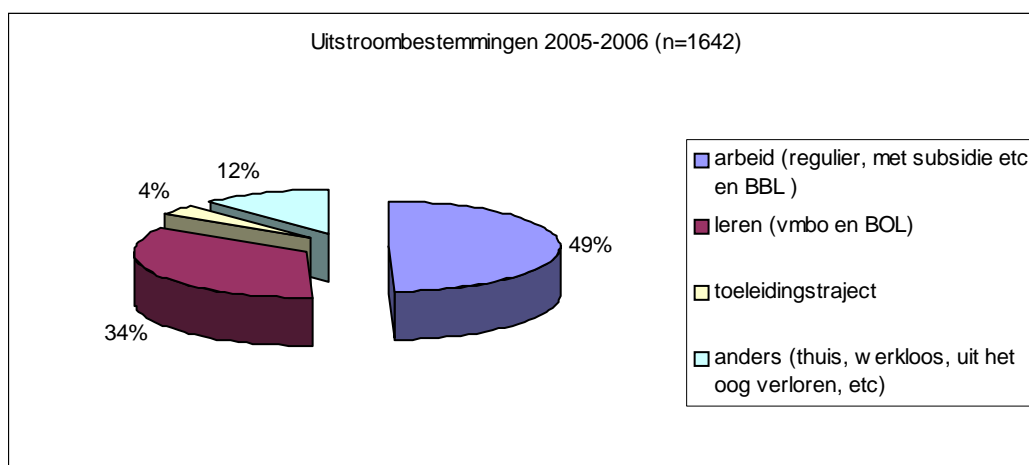
De situatie van de leerlingen na het schoolverlaten is één van de belangrijkste kengetallen van de monitoring van de uitstroom. Hoeveel leerlingen hebben werk, hoeveel volgen een verdere opleiding? De antwoordcategorieën zijn in de verschillende metingen verschillend geformuleerd, daarom is voor tabel 8a, 8b en 8c een herberekening gemaakt van de beschikbare cijfers uit de monitor van 2001-2002 en de andere monitors om ze zo vergelijkbaar mogelijk te kunnen presenteren.

In tabel 8a (en in figuur 1) is te zien dat het percentage leerlingen dat een opleiding volgt is toegenomen en het percentage dat uitstroomt naar arbeid is afgenomen ten opzichte van 2001-2002. De leerlingen die werken en leren combineren (BBL-opleiding op ROC) zijn meegerekend bij 'werken'.

Tabel 8a Overall beeld van uitstroom naar arbeid, leren en 'anders' in percentages

	2001-2002 (n=1941)	2004-2005 (n=826)	2005-2006 (n=1642)
Arbeid (regulier, met subsidie, met BBL-opleiding etc)	61	50	49
Leren (ROC-BOL, vmbo-leerwerktraject)	13	30	34
Toeleidingstraject	6	5	4
Anders (thuis, werkloos, uit het oog verloren etc)	20	15	12
Totaal	100%	100%	100%

Figuur 1: Uitstroombestemmingen 2005-2006 in percentages

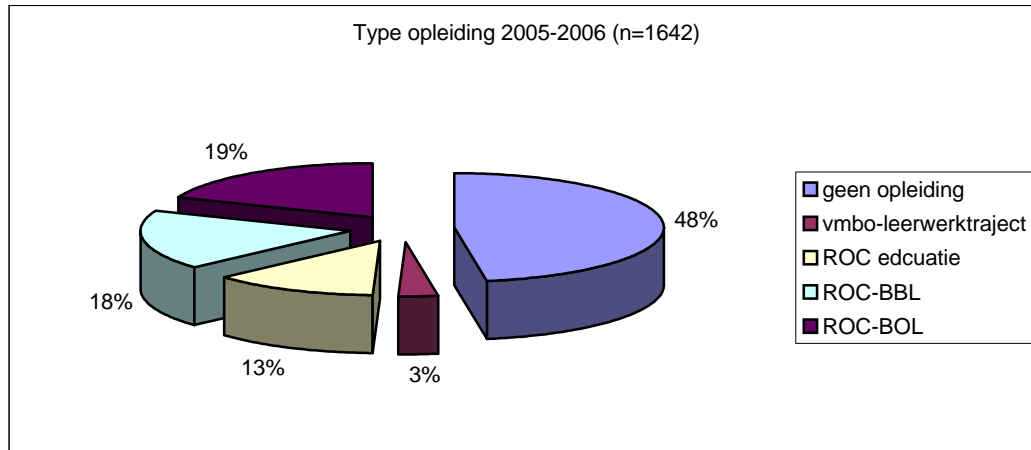

Door afrondingen komt het totaal uit op 99%. Omdat een 'taartdiagram' altijd op 100 uit moet komen is de ontbrekende procent aan de grootste categorie (arbeid) toegevoegd.

In tabel 8b en figuur 2 is te zien welke typen opleidingen de uitgestroomde leerlingen volgen. Uit tabel 8b is op te maken dat het percentage leerlingen dat een opleiding aan het ROC volgt flink is toegenomen in vergelijking met 2001-2002. Ook ten opzichte van 2004-2005 is nog een lichte stijging waar te nemen van het percentage dat naar het ROC (algemeen) gaat en van het percentage dat een BBL-opleiding gaat doen.

Tabel 8b. Welke opleiding volgt de leerling? Gegevens in percentages

	2001-2002 (n=1936)	2004-2005 (n=826)		2005-2006 (n=1642)
Geen opleiding (wat deze leerlingen wel doen is te zien in tabel 8c)	74	55		48
vmbo leerwerktraject/vmbo LWOO	2	2		3
alleen onderwijs: ROC educatie	3	10		13
werk/leren BBL landbouw	13	2	15	2
werk/leren BBL techniek		8		8
werk/leren BBL economie		4		6
werk/leren BBL gezondheidszorg		1		2
werk/leren BBL gedrag & maatschappij		-		-
alleen onderwijs BOL landbouw	8	1	18	1
alleen onderwijs BOL techniek		3		5
alleen onderwijs BOL economie		6		6
alleen onderwijs BOL gezondheidszorg		7		5
alleen onderwijs BOL gedrag & maatschappij		1		2
Totaal	100%	100%		100%

Figuur 2: Type opleiding van uitgestroomde leerlingen in percentages

In tabel 8c en figuur 3 bekijken we de groep uitstromers die in tabel 8b bij de categorie 'geen opleiding' vermeld staan. Waar zijn zij terechtgekomen? Uit tabel 8a weten we al dat het percentage leerlingen dat is uitgestroomd naar een arbeidsplaats in absolute zin is afgenomen. Binnen de groep leerlingen die een arbeidsplaats heeft verworven is ook een verschuiving te zien. Als we kijken naar tabel 8c valt op dat het percentage leerlingen in een reguliere arbeidsplaats ten opzichte van 2004-2005 weer is toegenomen, maar dat er ook meer leerlingen in de categorie 'thuis/werkloos' zijn. Het percentage leerlingen dat een arbeidsplaats met subsidie heeft (43 procent) is afgenomen ten opzichte van 2004-2005 (49 procent).

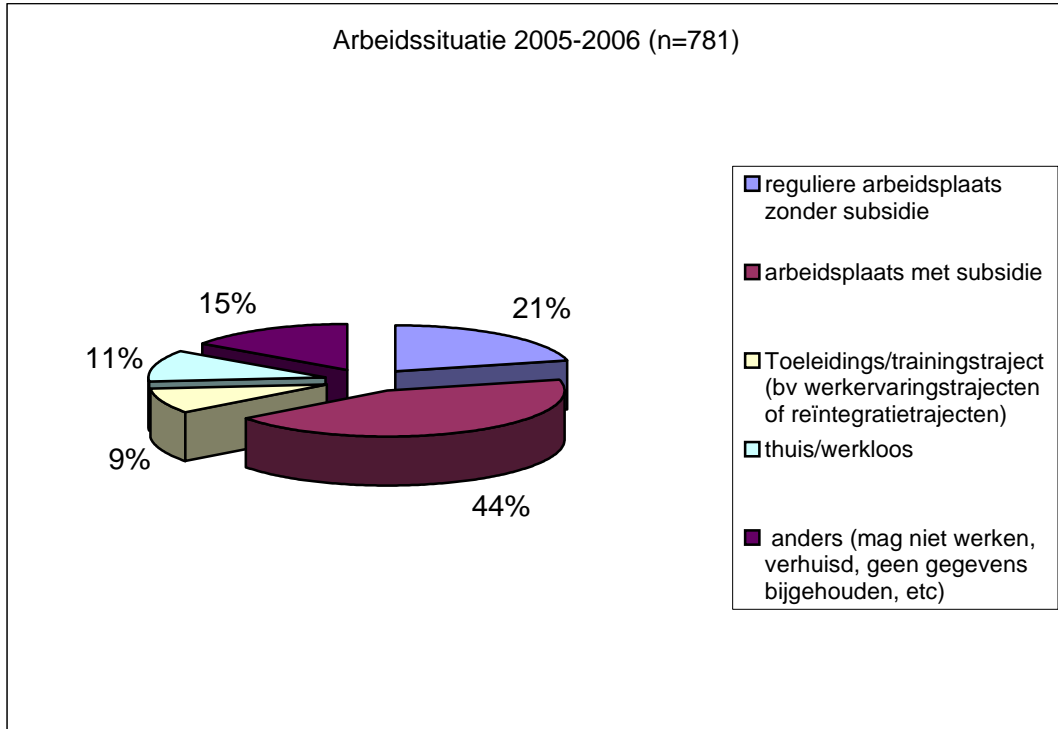
Tabel 8c. *Situatie van de (oud) leerlingen die geen opleiding volgen na het verlaten van het praktijkonderwijs. Gegevens in percentages*

	2001-2002 (n=1472)	2004-2005 (n=436)	2005-2006 (n=781)
Reguliere arbeidsplaats zonder subsidie	40	16	21
Reguliere arbeidsplaats met REA/WAJONG	24	32	24
gesubsidieerde arbeid WIW of ID banen		-	1
gesubsidieerde arbeid Wet Sociale Werkvoorziening		17	18
Toeleidings/trainingstraject (bv werkervaringstrajecten of reïntegratietrajecten)	8	9	9
thuis/werkloos	8	6	11
mag niet werken	-	1	1
Verhuisd	3	4	4
geen gegevens/contact bijgehouden	3	4	1
uit het oog verloren	4	-	1
anders, namelijk	9	9*	8**
Totaal	100%	100%	100%

* in de categorie 'anders' zijn de volgende bestemmingen vermeld: dagbesteding (op zorgboerderij) (9x), stage (2x), traject via CWI, UWV, Kliq (9x), uitzendbureau (5x), begeleid wonen en werken (1x), gevangenis (1x), profvoetbal (1x), werk (3x), MEE (3x), naar andere school (2x), naar Turkije (1x), werkt thuis in eigen zaak (1x).

** in de categorie 'anders' zijn de volgende bestemmingen vermeld: andere VSO-school (ZMLK, ZMOK) (6x), andere Pro school (3x), dagbesteding (8x), (r)emigratie(3x), thuis (3x) werkzoekend (3x), uitzendbureau (3x), van school gestuurd (3x), wachtlijst WSW (2x), ROC (2x), werk (2x), crisisopvang (1x), detentie (1x), gesloten inrichting (1x), gedragstraining (1x), overleden (1x).

Figuur 3: Typering van arbeidsplaats van uitgestroomde leerlingen in percentages

2.2.4 Beroeps- en bedrijfssectoren van de naar arbeid uitgestroomde leerlingen

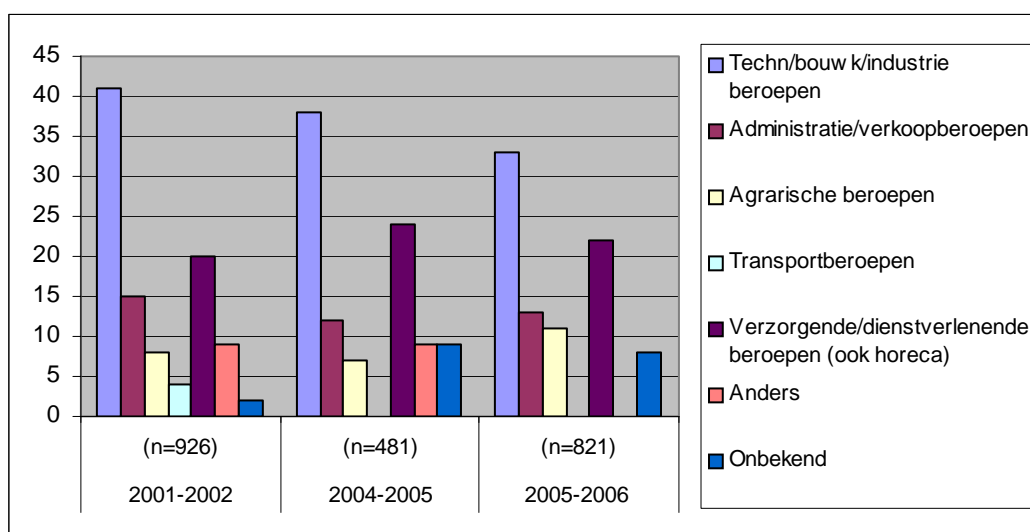
In de monitor wordt onderscheid gemaakt naar het *beroep* dat de leerling is gaan uitoefenen en het *type bedrijf* waarin hij of zij dat doet. Dit onderscheid wordt expres gemaakt omdat beide vragen interessant zijn. Informatie over de beroepssector zegt iets over het type werkzaamheden/taken dat de leerling uitvoert en of dat aansluit bij de nadere specialisatie die hij/zij in de opleiding heeft gedaan. De vraag naar bedrijfssector geeft inzicht in de verschillende branches waar leerlingen terechtkomen. Deze informatie is van belang voor het aangaan en onderhouden van contacten met (branches van) werkgevers. De bedrijfssector waar een leerling terechtkomt hoeft overigens niets te zeggen over het beroep dat hij/zij uitoefent. Een leerling kan bijvoorbeeld schoonmaker zijn bij een drukkerij. De beroepssector is dan 'verzorgende en dienstverlenende beroepen' en de bedrijfssector 'industrie'. In tabel 9a en figuur 4 is te zien in welke beroepssector de leerlingen werkzaam zijn, dit zegt dus iets over het soort werkzaamheden dat ze uitvoeren. Landelijk zijn de beroepssectoren min of meer gelijk gebleven: het grootste deel van de leerlingen komt terecht in 'technische/bouwkundige/industrie beroepen', daarna gevolgd door

de 'verzorgende en dienstverlenende beroepen'. Jongens komen vooral terecht in de technische/bouwkundige en industriële beroepssectoren en meisjes vooral in administratieve/verkoopberoepen en verzorgende/dienstverlenende beroepen. Dit beeld is vergelijkbaar met dat van de uitstroommonitor van 2001-2002 en 2004-2005.

Tabel 9a In welke beroepssector is de leerling werkzaam

	2001-2002 (n=926)	2004-2005 (n=481)	2005-2006 (n=821)
Techn/bouw k/industrie beroepen	41	38	33
Administratie/verkoopberoepen	15	12	13
Agrarische beroepen	8	7	11
Transportberoepen	4	Ontbreken in dataset	Ontbreken in dataset
Verzorgende/dienstverlenende beroepen (ook horeca)	20	24	22
Anders	9	9	14*
Onbekend	2	9	8
Totaal	100%	100%	100%

Figuur 4: Weergave van uitstroom naar beroepssector in percentages over de jaren

De categorie 'anders' is erg groot, veel invullers bleken het moeilijk te vinden om de werkzaamheden van hun leerlingen in een beroepssector (en bedrijfssector, zie ook tabel 10b) in te delen. Het typeren van de werkzaamheden in een overkoepelende categorie is niet eenvoudig. De overkoepelende categorieën maken minder zichtbaar wat de leerlingen nu daadwerkelijk doen. Uit de omschrijvingen die de invullers zelf hebben gegeven komt dit wel duidelijk naar voren. Ter illustratie van de werkzaamheden van de leerlingen geven we hier een opsomming van alle genoemde beroepen en bedrijfssectoren: autotechniek, autobranche, autodemontage, autoschadeherstel, magazijn automaterialen, autoschoonmaak, detailhandel, groothandel recreatieartikelen, groothandel transport, horeca, industrie confectie, industrie productiewerk, inpakafdeling, inpakwerk, kinderdagverblijf, landmacht, licht productiewerk, logistiek, loonbedrijf, magazijn, papierverwerkende industrie, plasticindustrie, productiewerk, productie chocoladefabriek, rietdekken, slooponderhoud, schilderbedrijf, schoonmaak, supermarkt, tegelzetter, transport, matroos, verpakking, garage, visverwerking, vlaaienfabriek, bakkerij, bouwmarkt, cosmetica, groenvoorziening, grondwerken, hotel, hout werkplaats, hoveniersbedrijf, installatiebedrijf, kaasspecialist, kantoren schoonmaken, kappersbranche, kappersbedrijf, kermisexploitant, kwekerij, muziekhandel, paardenhouderij, suikerverwerkende industrie, tuinbouw, tuincentrum, vleesverwerking, weg- en waterbouw, werktuigbouw.

Ter nadere specificatie van de beroepssector² is nog gevraagd bij welke subsector in de industrie of in de administratieve/verkoopberoepen de leerlingen horen (tabel 9b en 9c). Binnen de industriële beroepen is de 'top drie' van beroepen lichtelijk veranderd ten opzichte van 2004-2005, met op 1, 2 en 3 respectievelijk bouwkundige beroepen, metaalkundige beroepen en technische beroepen ongeacht specialisatie. Het percentage leerlingen dat in de bouw terecht is gekomen is weer gestegen naar het niveau van 2001-2002 en ook in de metaal is een stijging waar te nemen. Er is een afname van procestechnische beroepen.

²

Deze specificaties worden ook door het CBS nader onderscheiden

Tabel 9b In welke subsector (technische, bouwkundige) beroepen is de leerling werkzaam

	2001-2002 (n=368)	2004-2005 (n=194)	2005-2006 (n=264)
Technische beroepen (ongeacht specialisatie)	24	22	17
Bouwkundige beroepen	33	23	33
Weg- en waterbouwlundige beroepen	6	7	8
Metaalkundige beroepen	16	13	21
Werktuigbouwkundige beroepen	4	2	1
Elektrotechnische beroepen	2	3	2
Grafische beroepen	-	3	2
Procestechnische beroepen	8	7	2
Technische beroepen niet eerder genoemd	5	12	12
Geen	1	6	2
Onbekend	1	3	2
Totaal	100%	100%	100%

Binnen de subsector administratieve en verkoopberoepen blijken evenals in de vorige meting de verkoopberoepen de belangrijkste genoemde beroepen te zijn, dit is evenals in de meting van 2001-2002 weer 85 procent.

Tabel 9c In welke subsector (administratieve en verkoopberoepen) is leerling werkzaam?

	2001-2002 (n=125)	2004-2005 (n=71)	2005-2006 (n=101)
Administratieve beroepen	12	6	5
(Technisch) commerciële beroepen	2	9	6
Verkoopberoepen	84	66	85
Geen	2	14	2
Onbekend	1	6	2
Totaal	100%	100%	100%

Een overzicht van de bedrijfssectoren waar de oud-leerlingen van het praktijkonderwijs terecht komen staat in tabel 10a. Industrie, bouw, horeca en landbouw zijn in 2005-2006 de belangrijkste branches. Het percentage leerlingen waarvan de bedrijfssector 'anders' is, is echter ook aanzienlijk, zoals ook al bleek bij de indeling in beroepssectoren.

De indeling van uitstroom naar de verschillende branches is om strategische redenen voor LWV-Pro van belang. Voor het onderhouden van contacten met de diverse branche-organisaties is het van belang te weten welke branches veel leerlingen uit het praktijkonderwijs werk bieden en welke branches (nog) niet.

Tabel 10a In welke bedrijfssector is de leerling werkzaam?

	2001-2002 (n=884)	2004-2005 (n=416)	2005-2006 (n=665)
Industrie	22	20	18
Landbouw, jacht en bosbouw (visserij)	7	7	10
Prod/distributie/handel elektriciteit stroom/water	1	3	2
Bouwnijverheid	15	12	13
Reparatie consumptieartikelen en handel	13	5	5
Horeca	11	7	13
Vervoer, opslag, communicatie	5	7	5
Verhuur/handel onroerend goed, zakelijke dienstverlening	-	1	1
Openbaar bestuur, overheidsdiensten, soc verzekeringen	-	-	1
Onderwijs	-	Niet gevraagd	1
Gezondheids- en welzijnszorg	6	5	3
Milieudienstverlening/cultuur/recreatie en overige dienstverlening	5	9	3
Anders	15	10	17
Onbekend	2	15	8
Totaal	100%	100%	100%

In de gedetailleerde tabel naar sub-sector (10b) is te zien dat ook hier een grote groep 'onbekend' is. De invullers van de uitstroommonitor hebben dan bij tabel 10a nog wel aangegeven dat de leerling in de industriële sector werkt, maar kunnen geen nadere aanduiding geven. De belangrijkste werkgevers in de industriële sector zijn de metaalindustrie en de voedingsindustrie.

Tabel 10b In welke subbedrijfssector (industrie) is leerling werkzaam?

	2001-2002 (n=181)	2004-2005 (n=114)	2005-2006 (n=109)
Voedingsindustrie	18	17	12
Textielindustrie	6	4	3
Lederindustrie	1	1	1
Houtindustrie	12	4	6
Papierindustrie	2	1	3
Chemische industrie	3	1	2
Rubber- en kunstmestindustrie	3	2	5
Glas/aardewerk/cement/kalk/gipsindustrie	4	3	2
Metaalindustrie	32	21	46
Machine-industrie	4	13	4
Transportindustrie	9	5	5
Meubelindustrie	3	4	1
Onbekend	5	25	12
Totaal	100%	100%	100%

2.2.5 Samenhang tussen specialisatie in opleiding en beroep of studie

Als we terugkijken naar de richting waarin leerlingen zich gespecialiseerd hebben op school of tijdens de stage, blijkt er een sterke samenhang te zijn tussen de latere beroepssector en de gevolgde specialisatie in curriculum en/of stage.

Ter illustratie geven we in tabel 11 per specialisatie die de leerlingen in hun stage hebben gevolgd welk percentage terecht is gekomen in een bijpassende beroepssector. Uit de tabel is bijvoorbeeld af te lezen dat nagenoeg alle leerlingen die een specialisatie in de bouw hebben gevolgd ook in de bouw terecht zijn gekomen (90%). Bij leerlingen die de specialisatie horeca gedaan hebben is 75 procent terechtgekomen in de verzorgende/dienstverlenende sector.

De vetgedrukte cijfers geven de belangrijkste beroepssectoren aan per specialisatie.

*Tabel 11 Beroepssector van leerlingen uit schooljaar 2005-2006 gerelateerd aan de gevolgde specialisatie, in percentages over de rijen**

Specialisatie in stage (n)	Latere beroepssector				
	technisch/bouw/ industrie	administratief/ verkoop	agrarisch	verzorgend/ dienstverlenend	Anders/ onbekend
Detailhandel (n=92)	4	75	3	10	8
Groothandel/magazijn/ logistiek (n=49)	33	12	4	16	35
Bouw (n=62)	90	2	3	-	5
Houtbewerken (n=21)	95	-	5	-	-
Schoonmaak (n=38)	-	3	-	67	30
Lassen (n=14)	86	-	-	-	14
Schilderen (n=15)	80	-	-	7	13
Horeca (n=97)	1	4	2	75	18
Groen (n=78)	5	1	74	8	12
Vervoer (n=23)	52	-	4	17	26
Electro (n=7)	100	-	-	-	-
Metaal (n=38)	95	-	3	-	3
Zorg (n=21)	4	4	-	76	16
Uiterlijke verzorging (n=3)	-	-	-	100	-

* door afrondingen komen de rijen niet altijd precies op 100% uit

Ook bij de gekozen studierichting op het ROC (BBL of BOL) zien we een sterke samenhang met de in stage gevolgde specialisatie (tabel 12). Zo gaat bijvoorbeeld 93 procent van de leerlingen die zich in bouw gespecialiseerd heeft op het ROC een technische opleiding doen en stroomt 75 procent van de leerlingen die in het praktijkonderwijs al iets met zorg hebben gedaan op het ROC ook door naar een opleiding in de richting gezondheidszorg.

Tabel 12 Specialisatierichting van leerlingen uit schooljaar 2005-2006 naar studierichting op het ROC, in percentages over de rijen*

Specialisatie in stage (n)	Richting op ROC					
	ROC Educatie algemeen	BBL/BOL landbouw	BBL/BOL techniek	BBL/BOL economie	BBL/BOL gezondheidszorg	BBL/BOL gedrag en maatschappij
Detailhandel (n=148)	25	2	3	64	1	5
Groothandel/magazijn/ Logistiek (n=19)	16	5	21	58	-	-
Bouw (n=42)	7	-	93	-	-	-
Houtbewerken (n=14)	-	-	100	-	-	-
Schoonmaak (n=3)	33	-	-	-	66	-
Lassen (n=16)	6	-	88	-	-	6
Schilderen (n=13)	-	-	100	-	-	-
Horeca (n=102)	19	-	5	59	15	-
Groen (n=31)	3	94	3	-	-	-
Vervoer (n=24)	4	-	93	4	-	-
Electro (n=8)	13	-	75	-	-	13
Metaal (n=39)	11	-	72	3	-	3
Zorg (n=81)	21	1	-	1	75	1
Uiterlijke verzorging (n=9)	-	-	-	33	77	-

* door afrondingen komen de rijen niet altijd precies op 100% uit

2.2.6 Type dienstverband van naar arbeid uitgestroomde leerlingen

De laatste vraag van de uitstroommonitor betreft het soort dienstverband: heeft de leerling een vaste of een tijdelijke baan? In tabel 13 en figuur 5 is af te lezen wat voor type dienstverband de leerlingen hebben.

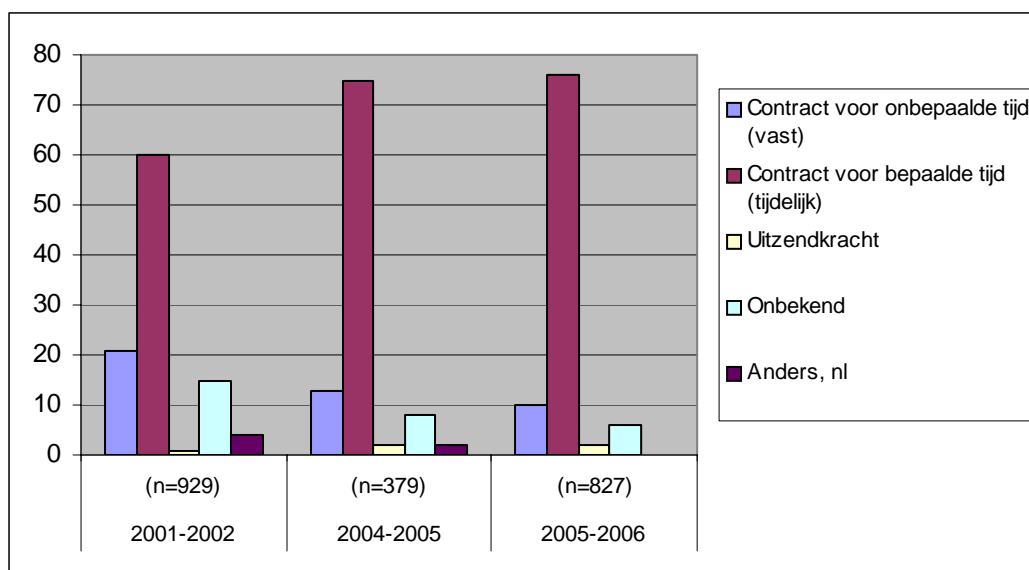
Het aantal leerlingen dat een vast contract krijgt (contract voor bepaalde tijd) is gedaald ten opzichte van 2001-2002 en ten opzichte van 2004-2005. Deze ontwikkeling is zorgelijk voor de oud-leerlingen van het praktijkonderwijs. Een tijdelijk contract levert een onzekere situatie op, omdat de kans bestaat dat het contract niet verlengd wordt. Het behouden van een baan is voor dit type leerlingen moeilijk en vergt extra aandacht (Koolman, 2005).

Tabel 13 Wat is de aard van het dienstverband?

	2001-2002 (n=929)	2004-2005 (n=379)	2005-2006 (n=827)
Contract voor onbepaalde tijd (vast)	21	13	10
Contract voor bepaalde tijd (tijdelijk)	60	75	76
Uitzendkracht	1	2	2
Onbekend	15	8	6
Anders, nl	4	2	6*
Totaal	100%	100%	100%

* anders namelijk: SW leerwerkovereenkomst (13x), leerwerktraject (12x), wachtlijst WSW (8x), behoud van uitkering (4x), indicatie dagbesteding (3x), werkzaam in familiebedrijf (1x), wajong traject (1x), geen dienstverband (2x).

Figuur 5: Type arbeidscontract vergeleken over de jaren, in percentages

2.2.7 Ondersteuning na uitstromen

In de meting van 2005-2006 is een extra vraag toegevoegd waarmee wordt geïnventariseerd of de leerlingen na het uitstromen nog begeleiding ontvangen en zo ja, van welke instantie. Uit tabel 14a blijkt dat 71 procent van de leerlingen na uitstromen enige vorm van begeleiding ontvangt. Bij nadere analyse blijkt dat er scholen zijn waarvan alle uitgestroomde Leerlingen begeleiding krijgen, dat er scholen zijn waarvan geen van de leerlingen begeleiding krijgt en dat er scholen zijn

waarvan sommige leerlingen wel, en andere geen begeleiding krijgen (niet in tabel te zien). Mogelijk hangt het geven of organiseren van begeleiding voor een leerling af van diens situatie na uitstroom. Van de leerlingen met een tijdelijk arbeidscontract (n=600) krijgt 84 procent begeleiding, van de leerlingen met een vast contract (n=81) is dat 75 procent.

Tabel 14a Wordt er naschoolse begeleiding aan de leerling geboden?

	2001-2002	2004-2005	2005-2006 (n=1629)
Ja	Niet gevraagd	Niet gevraagd	71
Nee			29
Totaal			100%

In de meeste gevallen wordt de begeleiding door de school zelf gegeven (tabel 14b). Uit de cijfers is niet op te maken wat voor begeleiding de scholen bieden en hoe intensief die begeleiding is.

Tabel 14b Wie gaat de naschoolse begeleiding uitvoeren?

	2001-2002	2004-2005	2005-2006 (n=1139)
Intern	Niet gevraagd	Niet gevraagd	63
Extern			37
Totaal			100%

Ruim een derde van de leerlingen (37 procent) wordt begeleid door een externe instantie. De meest genoemde externe partijen zijn MEE en reïntegratiebedrijven (tabel 14c).

Tabel 14c Indien extern, wie zijn dan de partners

	2001-2002	2004-2005	2005-2006 (n=404)
Bedrijf waar de leerling werkt	Niet gevraagd	Niet gevraagd	3
MEE (Sociaal Pedagogische Dienst)			44
ROC			13
Reïntegratiebedrijf			31
Anders, nl			9*
Totaal			100%

* anders: Licom trajectbureau (12x), Jobcoach (10x), baanbreker/baanmobiel (4x), orthopedagogisch centrum (3x), andere school (2x), Probaat (1x), Stapp (1x), saltho (1x), RMC (1x).

3 Regionale vergelijkingen

In dit hoofdstuk bekijken we of er verschillen zijn tussen de regio's in de uitkomsten van de uitstroommonitor. We gebruiken daarbij de regio-indeling die de Vereniging Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs hanteert. In bijlage 1 zijn tabellen opgenomen waarin alle gegevens uit de uitstroommonitor zijn uitgesplitst naar regio. De regionale vergelijkingen uitspraken in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op die tabellen.

In paragraaf 3.1 bekijken we de deelname van scholen voor praktijkonderwijs aan de uitstroommonitor naar regio. In paragraaf 3.2 gaan we nader in op verschillen in uitkomsten.

3.1 Deelname door verschillende regio's

Aan de uitstroommonitor 2005-2006 is door 42 procent van alle (173) scholen voor praktijkonderwijs deelgenomen. Om de relatieve deelname per regio te bekijken is een vergelijking gemaakt tussen het aantal scholen in die regio en het aantal scholen dat heeft deelgenomen aan de monitor (tabel 1 van bijlage 1). De deelname verschilt sterk per regio: bepaalde regio's zijn sterk vertegenwoordigd, andere minder.

West Brabant heeft het hoogste deelnamepercentage: alle drie de scholen in deze regio hebben deelgenomen (100 procent). Ook Limburg (88 procent) en Friesland (75 procent) en Gelderland Oost (70 procent) zijn goed vertegenwoordigd.

Amsterdam en Rotterdam zijn niet sterk vertegenwoordigd. Dit is waarschijnlijk te verklaren vanuit het feit dat de scholen in deze steden eigen metingen naar de uitstroom organiseren. De Rotterdamse uitstroom wordt jaarlijks in kaart gebracht door Koers VO en ook in Amsterdam vindt een registratie van uitstroomgegevens plaats. Andere regio's waarvan weinig scholen hebben deelgenomen zijn Flevoland (0 procent) en Groningen (10 procent).

In dit rapport worden de meeste gegevens echter niet op schoolniveau, maar op leerlingniveau gerapporteerd. De hoeveelheid leerlingen waarover een school heeft gerapporteerd verschilt ook sterk. Er is een aantal scholen (n=9) dat maar over één of twee leerlingen heeft gerapporteerd, er zijn ook scholen die van meer dan 50 leerlingen gegevens hebben aangeleverd. De hoeveelheid leerlingen die uitstroomt verschilt per school en hangt samen met het totale leerlingaantal (schoolgrootte): van een grote school stromen meer leerlingen uit dan van een kleine school. Een andere verklaring voor de grote verschillen in uitgestroomde leerlingen tussen scholen kan gelegen zijn in de toegankelijkheid van het web-instrument dat gebruikt is voor de monitoring. Het instrument werd niet door iedere invuller als even gebruiksvriendelijk beoordeeld en enkele invullers hadden problemen met het verzenden van ingevulde gegevens. De ervaringen van deze invullers worden meegenomen in de nieuwe meting van schooljaar 2006-2007 en er wordt geprobeerd om de monitor zo gebruiksvriendelijk mogelijk te maken.

3.2 Uitkomsten vergeleken naar regio

Op basis van de tabellen in bijlage 1 kunnen we een aantal verschillen tussen regio's benoemen. Het is niet gemakkelijk om verklaringen voor de gevonden verschillen te geven, daarvoor is meer specifieke kennis van de scholen en de regio's noodzakelijk. Meer informatie over regionale werkgelegenheid, regionale scholingsmogelijkheden en specifieke regiogebonden kenmerken van de arbeidsmarkt zou daarvoor gewenst zijn. Het was echter binnen het kader van deze monitoring niet de opdracht om dergelijke meer diepgaande informatie over de regio's te verzamelen.

Geslacht

Over alle leerlingen samen zien we dat van de uitgestroomde leerlingen 60 procent jongens en 40 procent meisjes zijn. Er zijn enkele regio's die afwijken van dat beeld. In Drenthe, Friesland, Overijssel, Zeeland en Amsterdam is het percentage meisjes bij de uitgestroomde leerlingen lager dan 40 procent, het percentage varieert in deze regio's tussen de 26 en 31 procent.

Gemiddelde leeftijd

De gemiddelde leeftijd van uitgestroomde leerlingen is 16,5 jaar. In Zeeland en Drenthe ligt de gemiddelde leeftijd hoger (respectievelijk 17,3 en 17,7 jaar) en ook Groningen (17,0), Overijssel (16,9), Limburg en Friesland (beide 16,8) zitten iets boven het gemiddelde. In Amsterdam is de gemiddelde leeftijd lager met 15,9 jaar.

ESF-deelname

Het al dan niet deelnemen aan ESF-regeling is een keuze die wordt gemaakt op schoolniveau. Van de scholen die deelnemen aan de regeling wordt een deel van de leerlingen opgegeven voor het traject.

We zien vooral veel ESF-deelname bij leerlingen in Overijssel, Gelderland Oost en Zeeland. De deelname van leerlingen is laag in West Brabant, Groningen, Friesland, Gelderland West, Limburg en Zoetermeer en omgeving.

Specialisatie in curriculum

Over het algemeen volgt 55 procent van de leerlingen een specialisatie in het curriculum van de school. In enkele regio's is het percentage beduidend lager, in Rotterdam, Zoetermeer en Groningen specialiseren leerlingen zich minder vaak in het curriculum dan in andere regio's.

Specialisatie in stage

Een specialisatie in de stage komt over alle scholen bij 65 procent van de leerlingen voor. Bij alle regio's (behalve Utrecht) zien we dat het percentage leerlingen dat zich in de stage specialiseert hoger is dan het percentage dat zich in het curriculum van de school specialiseert. In Zoetermeer (29 procent) en Rotterdam (46 procent) ligt het percentage overigens wel lager dan gemiddeld.

Richting van specialisatie in de stage

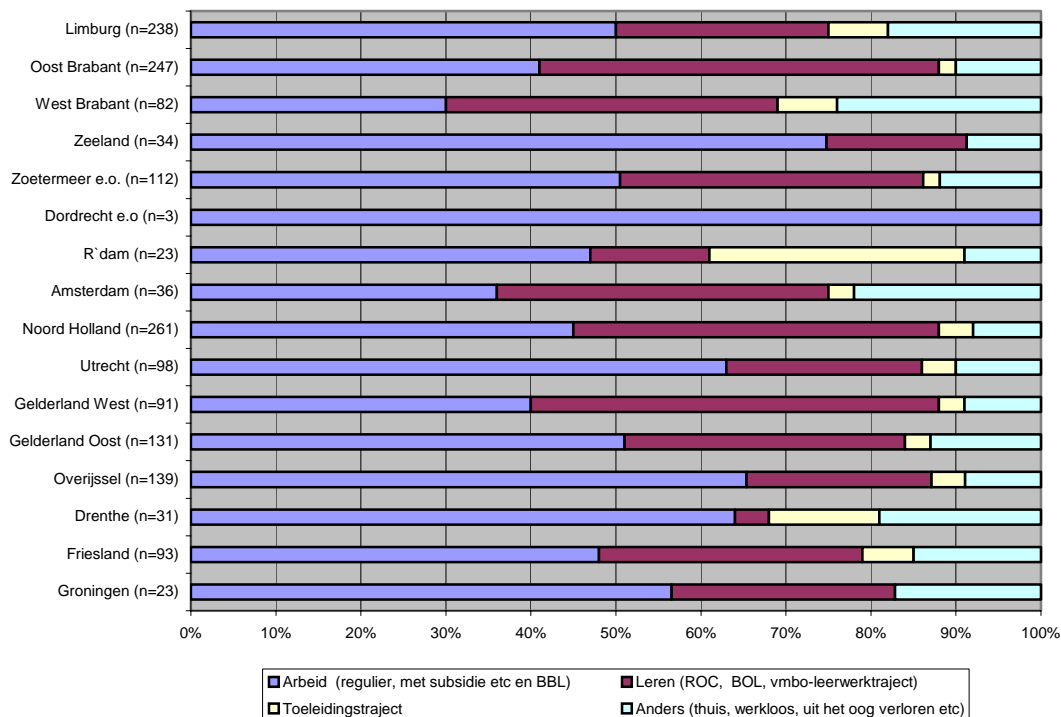
Bij de richting waarin leerlingen zich specialiseren zien we regionale verschillen: soms wordt een richting in een regio vaker gekozen dan landelijk gemiddeld.

In Groningen is metaal de meest gekozen richting, in Friesland, Drenthe en Zeeland is groen de grootste specialisatierichting. De bouw is in Overijssel de meest voorkomende specialisatie. In Gelderland (oost en west), Noord Holland, Amsterdam, Rotterdam en Brabant (oost en west) is de detailhandel de grootse specialisatie. In Utrecht en Limburg heeft de horeca de meeste leerlingen en in Zoetermeer de zorg.

Overzicht uitstroombestemmingen

Gemiddeld stroomt 50 procent van de leerlingen uit naar arbeid, 33 procent naar leren (vmbo en BOL). In de onderstaande figuur (figuur 6) is te zien dat er behoorlijke regionale verschillen zijn in de uitstroom. In enkele regio's is de uitstroom naar arbeid hoger dan landelijk gemiddeld, namelijk in Dordrecht en omgeving (let op: slechts 3 leerlingen), Drenthe, Overijssel, Utrecht en Zeeland. In enkele regio's zien we een opvallend hoge doorstroom naar leren, namelijk in Oost en West Brabant, Noord Holland, Gelderland West.

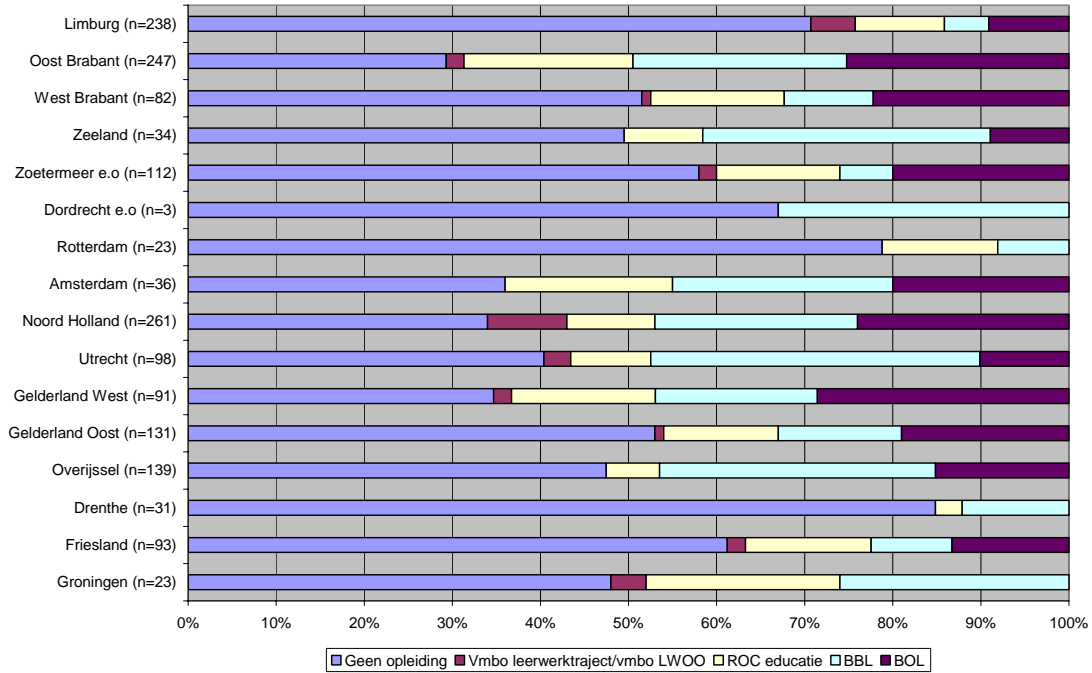
Figuur 6: Uitstroombestemmingen regionaal vergeleken in percentages

Zonder nadere toelichting van de scholen in deze regio's blijft het gissen naar verklaringen voor de onderlinge verschillen. De verschillen in uitstroombestemmingen naar arbeid kunnen te maken hebben met de situatie op de arbeidsmarkt: bij een goede regionale werkgelegenheid zullen leerlingen makkelijker werk kunnen vinden. Bij een regionaal slechte arbeidsmarkt kan het voor leerlingen aantrekkelijker zijn hun intrede op de arbeidsmarkt uit te stellen en te gaan doorleren. Het kan ook zo zijn dat de uitstroom naar vervolgopleidingen beïnvloed wordt door het aanbod aan geschikte opleidingen waar voor leerlingen een aantrekkelijke werking van uitgaat. Zonder nadere regionale informatie kunnen we hier echter geen uitspraken over doen.

Ook bij de keuze van het type opleiding zien we verschillen tussen regio's (figuur 7). In sommige regio's kiezen de leerlingen vooral voor de BBL, in andere juist vaker voor de BOL. Ook hier is geen nadere informatie bekend van de scholen uit de regio's en is het niet mogelijk een verklaring te geven voor de verschillen.

Figuur 7 Opleidingsgegevens regionaal vergeleken in percentages

Arbeidssituatie

Als we kijken naar de arbeidssituatie van de uitgestroomde leerlingen blijkt dat landelijk 21 procent van de naar arbeid uitgestroomde leerlingen een reguliere arbeidsplaats heeft zonder subsidie. In Gelderland West, Noord Holland, Zoetermeer en Zeeland ligt dat percentage boven de 35 procent. Landelijk heeft 24 procent van de naar arbeid uitgestroomde leerlingen een reguliere arbeidsplaats met subsidie-regeling. In Friesland, Drenthe, Overijssel, Gelderland Oost, Utrecht, Rotterdam en Limburg ligt dat percentage boven de 30 procent. Landelijk gemiddeld heeft 18 procent van de naar arbeid uitgestroomde leerlingen een gesubsidieerde arbeidsplaats. In Groningen ligt dat percentage hoger met 36 procent van de leerlingen. Ook Zoetermeer (29 procent) Overijssel en Limburg (beide 24 procent) zitten hierboven.

Beroepssector

Bij de beroepssectoren waar de leerlingen werkzaam zijn zien we verschillen tussen de regio's. Dit is wellicht te verklaren vanuit regionale verschillen in werkgelegenheid en aanwezige bedrijfstypen, maar zonder nadere gegevens over de regionale arbeidsmarktsituatie is dit niet met zekerheid te zeggen.

De hoogste percentages leerlingen die werkzaam zijn in technische beroepen vinden we vooral in Overijssel, Zeeland, Gelderland Oost en Oost Brabant. In deze regio's is het werkzame percentage leerlingen hoger dan 40 procent, tegen een landelijk gemiddelde percentage van 33 procent.

Landelijk gemiddeld komt 13 procent van de leerlingen terecht in administratieve/verkoopberoepen. In Noord Holland, Gelderland Oost, Amsterdam, Rotterdam, Zoetermeer en omgeving en Zeeland zijn de percentages in die sector werkzame leerlingen hoger dan 15 procent.

Agrarische beroepen vinden we relatief veel in Gelderland West en Groningen, in beide regio's is het percentage daar werkzame leerlingen hoger dan 20 procent, terwijl het landelijk gemiddelde 11 procent is.

In verzorgende en dienstverlenende beroepen komt landelijk gemiddeld 22 procent van de leerlingen terecht. Amsterdam, Rotterdam en Limburg hebben in deze beroepssector een percentage werkzame leerlingen dat hoger is dan 35 procent.

Nadere beschrijvingen naar subsectoren van beroepen en bedrijfssectoren zijn vanwege de kleine aantallen leerlingen niet relevant om hier te beschrijven. In de bijlage zijn de gegevens hierover wel in de tabellen te vinden.

Aard dienstverband

Landelijk gemiddeld krijgt tien procent van de leerlingen die in een arbeidssituatie terecht komt een contract voor onbepaalde tijd (=vast contract). In Groningen krijgt 69 procent van de leerlingen een vast contract, dit is een heel uitzonderlijke situatie. Ook in Drenthe (35 procent), Gelderland West (23 procent) en Noord Holland (22 procent) is de situatie boven het landelijk gemiddelde.

Een ruime meerderheid van 76 procent van de leerlingen krijgt landelijk gemiddeld gezien een contract voor bepaalde tijd (tijdelijk contract). In Overijssel, Zoetermeer en omgeving, Gelderland Oost en Oost Brabant en Zeeland krijgt meer dan 80 procent van de leerlingen een tijdelijk contract. Het hoogste percentage uitzendcontracten vinden we in West Brabant (20 procent) vergeleken met 2 procent landelijk gemiddeld.

Ondersteuning na uitstromen

Landelijk gemiddeld biedt ruim 70 procent van de scholen enige vorm van ondersteuning aan de leerling na het uitstromen. In enkele regio's is dat percentage nog hoger, namelijk in West-Brabant, Utrecht, Zoetermeer en omgeving, Overijssel en Drenthe. Het is denkbaar dat er een verband bestaat tussen het bieden van naschoolse zorg en het vaker voorkomen van tijdelijke contracten in enkele van deze

regio's (zie boven). In Groningen krijgt de overgrote meerderheid van de leerlingen geen ondersteuning na het uitstromen (94 procent). ook in Gelderland Oost, Amsterdam en Limburg biedt men minder vaak ondersteuning aan uitgestroomde leerlingen dan landelijk gemiddeld.

Landelijk gezien wordt de meeste ondersteuning na uitstromen verzorgd door de school zelf (63 procent). in Limburg, Oost Brabant, Amsterdam, Rotterdam en in mindere mate en Noord Holland wordt deze zorg vaker uitbesteed aan een externe partij. Een nadere beschrijving van de externe partijen aan wie de zorg wordt overgedragen is vanwege de kleine aantallen leerlingen niet relevant om hier te beschrijven. In de bijlage zijn de gegevens hierover wel in de tabellen te vinden.

4 Beschouwing

In dit hoofdstuk staan we in paragraaf 4.1 stil bij de uitkomsten van de uitstroommonitor en plaatsen deze in een breder perspectief. Tevens doen we in 4.2 enkele aanbevelingen voor monitoring in de toekomst.

4.1 Uitkomsten van de uitstroommonitor

De belangrijkste vraag in de uitstroommonitor is waar de leerlingen na uitstroom terecht komen: zijn ze aan het werk of hebben ze een andere bestemming gevonden?

Arbeid

Uit de cijfers blijkt dat het percentage leerlingen dat uitstroomt naar arbeid is afgenomen ten opzichte van schooljaar 2001-2002. In het schooljaar 2005-2006 is 49 procent van de uitgestroomde leerlingen terecht gekomen in arbeid, terwijl dat in het schooljaar 2001-2002 nog 61 procent was. Het percentage uitstroom naar arbeid verschilt tussen de regio's: in Zeeland, Overijssel, Drenthe en Utrecht is de uitstroom naar arbeid hoger dan landelijk gemiddeld, in Brabant (oost en west), Noord Holland en Gelderland West lager dan landelijk gemiddeld. Een verklaring voor de verminderde percentages uitstroom naar arbeid kan zijn dat de arbeidsmarkt voor laag opgeleide werknemers slecht is, waardoor leerlingen hun intrede op de arbeidsmarkt uitstellen en eerst een vervolgopleiding gaan doen. Een andere verklaring kan zijn dat leerlingen en hun ouders meer waarde hechten aan een diploma en daarom liever kiezen voor een vervolgopleiding dan voor een arbeidsplaats (zie ook de tekst hieronder bij 'vervolgopleiding'). Duidelijkheid over welk van beide verklaringen de juiste is kan op basis van het cijfermateriaal niet worden gegeven, daarvoor is nadere informatie van scholen nodig.

Binnen de naar arbeid uitgestroomde leerlingen is het percentage dat in een reguliere arbeidsplaats terecht komt gedaald naar 21 procent, in schooljaar 2001-2002 was dat nog

40 procent. Het percentage leerlingen dat terechtkomt in een gesubsidieerde arbeidsplaats is daarentegen gestegen naar 43 procent (dit was 24 procent in schooljaar 2001-2002). Er zijn verschillende hypothetische verklaringen denkbaar voor de stijging van het percentage gesubsidieerde arbeidsplaatsen. Het kan zo zijn dat werkgevers steeds beter de weg weten in het verkrijgen van subsidie en dat zij vaker subsidie aanvragen voor een leerling die een arbeidsplaats invult. Een andere verklaring kan zijn dat het percentage leerlingen dat op basis van persoonskenmerken in aanmerking komt voor een arbeidsplaats met subsidie toeneemt (er zou dan een toename zijn van arbeidsgehandicapte leerlingen). Geen van beide verklaringen is momenteel te onderbouwen met cijfers, het blijft hier dus bij hypothetische verklaringen.

In een onderzoek van de wetenschapswinkel in Groningen (Minnema, 2005) wordt gesteld dat veel bedrijven in het MKB niet bekend zijn met subsidieregelingen. Grotere bedrijven die vaker over een afdeling personeelsbeleid/HRM beschikken zouden beter op de hoogte zijn van de bestaande regelingen. Ook zouden grotere bedrijven vanuit het perspectief Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen eerder bereid zijn mensen met een beperking in dienst te nemen.

Begeleiding na uitstroom op de arbeidsmarkt

Van de leerlingen die naar arbeid zijn uitgestroomd heeft het merendeel ((76 procent) een tijdelijk dienstverband. Dit is een gegeven dat extra aandacht van de scholen en van de bij de naschoolse begeleiding betrokken partijen vraagt. Scholen zouden in het opleidingstraject veel aandacht moeten besteden aan vaardigheden om een baan te verkrijgen én te behouden. Ook de instanties die de zorg voor de leerlingen na uitstroom op zich nemen kunnen de leerlingen hierbij helpen. In het Algemeen Overleg van 19 april 2006 (Tweede Kamer 2006) heeft de minister opgemerkt dat zij geen voorstander is van levenslange begeleiding vanuit de school: de betrokken jongeren moeten worden opgevangen in de totale keten van verantwoordelijkheden. Daarvoor moet kennis worden overgedragen. *“Het gaat erom dat de keten goed werkt, dat de werkgever en arbeidsmarktinstanties gebruikmaken van de praktijkonderwijsscholen of van informatie over de oud-leerling om verdere ontwikkelingen van die leerling op de arbeidsmarkt te bevorderen. [...] Het ministerie van OCW is verantwoordelijk voor het toeleidingstraject, terwijl het ministerie van SZW primair verantwoordelijk is voor het arbeidsmarktgedeelte. Samenhang tussen beide aspecten is cruciaal, niet alleen bij het vinden maar ook bij het behouden van een baan, en later bij het eventueel behalen van een extra kwalificatie om een nieuwe baan te vinden. Bij overdrachtsmomenten zijn verbeterpunten aan te geven. Wanneer de leerling een arbeidsplaats*

heeft gevonden, wordt hij overgedragen aan de werkgever. Als hij cruciale problemen ondervindt en ondersteuning nodig heeft is dat aan de gemeenten en de uitkeringsinstanties. De keten onderwijsarbeidsmarkt dient hiertoe te worden versterkt" (TK, 2006). Versterking van de relatie tussen scholen en arbeidsmarktinstanties zou onder meer moeten plaatsvinden op het terrein van kennis van leerlingen (scholen) en deskundigheid op het terrein van begeleiding van de jongeren op de arbeidsmarkt (arbeidsmarktinstanties in overleg met de scholen).

Uit het eerder genoemde onderzoek van Minnema (2005) blijkt dat werkgevers die deze jongeren in dienst nemen vooral tevreden zijn omdat deze jongeren gemotiveerd zijn en bereid zijn eenvoudige, routinematige werkzaamheden te verrichten zonder dat dit begint te vervelen. Uit ander onderzoek (Koolman, 2005) is echter ook gebleken dat werkgevers soms teleurgesteld zijn als de jongere niet 'groeit' in het werk en weinig nieuwe dingen oppakt. Het lijkt daarom van belang om in de communicatie met werkgevers duidelijk te maken wat zij wel en niet van deze jongeren kunnen verwachten. Een andere strategie kan zijn om te zoeken naar bedrijven waar men welwillend staat tegenover mensen met een arbeidsbeperking. Minnema (2005) noemt in navolging van Asscher-Vonk (2002) twee typen bedrijven waarvan de bedrijfscultuur ondersteunend is aan het in dienst nemen van mensen met een arbeidsbeperking. Dat zijn:

- 1) Bedrijven met een tot op zekere hoogte paternalistische cultuur. Een zorgzame cultuur waarvan van boven af wordt gezorgd voor de werknemer, zowel op de werkvloer als ook in de privésfeer. De zorgzame cultuur komt vaker voor bij familiebedrijven met minder dan honderd werknemers en bij middelgrote zorg- en onderwijsinstellingen.
- 2) Bedrijven met een cultuur van gedeelde en gedelegeerde verantwoordelijkheid en een sterke ondernemingsgeest. Dit type bedrijf is vaak onderdeel van een multinational, kent een platte structuur en heeft een interne Arbo-dienst.

Volgens Minnema worden bovenstaande culturen gekenmerkt door een gevoel van maatschappelijke betrokkenheid. Bij deze bedrijven zijn werknemers belangrijk en er wordt gekeken naar mogelijkheden in plaats van naar beperkingen.

Vervolgopleiding

De uitstroom naar een vervolgopleiding is toegenomen naar 33 procent. Enerzijds past de toegenomen uitstroom naar vervolgonderwijs bij de maatschappelijke trend waarin meer waarde wordt toegekend aan diploma's en certificaten. Aansluitend bij Europese afspraken in Lissabon, stimuleert de Nederlandse overheid het behalen van een

startkwalificatie (niveau 2 MBO-niveau)³. De doorstroom van leerlingen uit het praktijkonderwijs naar het ROC biedt hen de kans een diploma te halen op niveau 1 (in uitzonderlijke gevallen niveau 2) en kan de kansen op de arbeidsmarkt verbeteren. Doorstroom naar het ROC met zicht op een diploma op niveau 1 is een wens van veel leerlingen en ouders. Deze wensen worden onderkend door de scholen voor praktijkonderwijs, maar tegelijkertijd zien zij ook bedreigingen. Het praktijkonderwijs biedt de leerlingen een beschermde leeromgeving met veel begeleiding. Er zijn aanwijzingen dat leerlingen uit het praktijkonderwijs 'verloren raken' binnen het (grote) ROC waar een andere onderwijs- en begeleidingsstructuur bestaat. Vanuit ROC's komen signalen dat leerlingen uit het praktijkonderwijs zonder begeleiding nauwelijks in staat zijn om de eindstreep te halen. Bovendien moeten deze leerlingen zelf hun weg op de arbeidsmarkt zien te vinden, terwijl zij bij uitstroom uit het praktijkonderwijs alle steun van de school krijgen om een eerste baan te bemachtigen. De toename van het percentage leerlingen dat naar het MBO doorstroomt is daarmee een belangrijk thema geworden binnen het praktijkonderwijs. Op de jaarlijkse conferentie van de Vereniging Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs op 13 december 2006 is veel gesproken over samenwerking met ROC's. Uit een benchmark van de MBO-Raad komt naar voren dat voor leerlingen van het Praktijkonderwijs die naar het MBO doorstromen de begeleiding een cruciale factor lijkt voor een succesvol vervolg in het MBO. Tegen deze achtergrond heeft het Praktijkonderwijs, verenigd in het Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs, haar verantwoordelijkheid genomen. In de afgelopen maanden zijn samen met de MBO-Raad samenwerkingsmodellen ontwikkeld en beschreven die praktische handvatten bieden om voor de doelgroep Praktijkonderwijs gezamenlijk op te trekken. Sleutelwoorden in de samenwerking zijn: de aansluiting Praktijkonderwijs en beroepsopleidingen MBO, de begeleiding op het werk en het ontwikkelen van ondersteuningsarrangementen.

3 De toenemende belangstelling voor diploma's en certificaten heeft ook in het Algemeen Overleg op 19 april 2006 (TweedeKamer 2006) tot vragen geleid. Omdat een startkwalificatie op mbo-2 niveau voor de meeste leerlingen niet haalbaar is, stelt tweede-kamerlid Aasted Madsen voor om een 'startkwalificatie vakmanschap' te verstrekken ter erkenning van de door 4444 verworven competenties. In antwoord op deze suggestie geeft de minister aan (TK, 2006) dat zij een getuigschrift of certificaat een goed idee vindt.

Het op de conferentie gepresenteerde 'handboek samenwerking Pro-MBO' biedt de scholen een handreiking hoe ze hiermee om kunnen gaan. Met name de 'warme' overdracht van leerlingen en het inrichten van een zorgstructuur op het ROC waarin leerlingen goed worden opgevangen en begeleid zijn belangrijke aandachtspunten voor scholen voor praktijkonderwijs. Omdat er nog weinig bekend is over de verdere schoolloopbaan (succes of falen) van de doorgestroomde leerlingen uit het praktijkonderwijs op het ROC verdient het aanbeveling dit nader te onderzoeken. Vragen die daarbij gesteld kunnen worden zijn: hoeveel van de doorgestroomde leerlingen halen een diploma, wat voor diploma is dat (niveau, BBL, BOL) hoeveel leerlingen haken er gaandeweg in het traject af (op welk moment en waarom), welke randvoorwaarden zijn er voor het succesvol doorlopen van het ROC- traject?

4.2. Aanbevelingen voor de toekomstige monitoring

Het is de wens van de Vereniging LWP om de monitoring van de uitstroom de komende jaren te blijven uitvoeren. De uitstroommonitor is op basis van ervaringen van gebruikers lichtelijk aangepast en vernieuwd. Voor de meting over schooljaar 2006-2007 zal gebruik gemaakt worden van de vernieuwde monitor.

Scholen verschillen in hun voorkeur voor het invullen van gegevens. Enkele scholen willen op het moment dat een leerling uitstroomt meteen de gegevens invullen. Voor hen is het handig als de monitor het hele jaar 'open' staat om gegevens in te vullen. Andere scholen verzamelen liever de gegevens van alle uitgestroomde leerlingen om ze na afloop van het schooljaar in één keer in te vullen. Om aan beide typen scholen tegemoet te komen zal de uitstroommonitor gedurende het hele schooljaar openstaan om in te vullen. Daarnaast wordt er in september een gerichte oproep gedaan aan scholen om (alsnog) gegevens te leveren over uitgestroomde leerlingen van het voorafgaande schooljaar. De aangepaste monitor 2006-2007 zal vanaf eind januari in te vullen zijn en staat open tot eind oktober 2007. Als besloten wordt door te gaan met monitoren zal de monitor over schooljaar 2007-2008 open gaan in augustus 2007 en doorlopen tot oktober 2008.

Om het belang van monitoring aan te duiden noemen we hier nogmaals (zie ook de IVA-rapportage Uitstroom Praktijkonderwijs vergeleken over de jaren 2001-2002 met 2004-2005) de mogelijkheden die monitoring van uitstroomgegevens biedt:

- *Inzicht in veranderingen in uitstroom.* Door de gegevens jaarlijks te monitoren worden eventuele veranderingen in de uitstroom zichtbaar en kan gezocht worden naar verklaringen.
- *Discussie over waargenomen ontwikkelingen.* Zijn veranderingen in uitstroombestemming wenselijk of juist niet-wenselijk voor de leerlingen van het Praktijkonderwijs? Welke visie hebben scholen op de bestemming waar leerlingen terechtkomen? Een discussie over waargenomen ontwikkelingen kan van belang zijn op alle niveaus, van ministerie tot individuele praktijkschool.
- *Inzicht op landelijk, regionaal en schoolniveau.* De uitstroommonitor levert gegevens op landelijk, regionaal en schoolniveau. Het bespreken van de uitkomsten en het zoeken naar verklaringen voor opmerkelijke cijfers kan zowel op landelijke schaal gebeuren, binnen studiedagen vanuit het LWP, als ook op regionaal of individueel niveau. Scholen kunnen hun eigen uitstroomgegevens vergelijken met die van anderen en zich daar vragen over stellen, bijvoorbeeld 'hoe komt het dat onze school relatief veel leerlingen naar sociale werkvoorziening verwijst? Heeft dat met onze visie te maken op dit type leerlingen? Welke trends zien we in onze cijfers, moeten we ons traject van arbeidstoeleiding en arbeidsintegratie bijstellen?'
- *Verantwoording naar externe partijen* zoals ministerie van OCW en Inspectie van het Onderwijs. In het AO van 19 april 2006 hebben kamerleden opgemerkt dat er weinig bekend is van leerlingen praktijkonderwijs nadat zij het onderwijs hebben verlaten. De minister heeft toegezegd het LWP te vragen hierover gegevens te leveren. Landelijke uitstroomgegevens bieden de mogelijkheid te bekijken of het Praktijkonderwijs slaagt in haar opdracht jongeren toe te leiden naar een plaats op de arbeidsmarkt en naar zelfstandigheid.
- *Verantwoording aan ouders.* Uitstroomcijfers worden door praktijkscholen ook gebruikt in het informatiemateriaal voor ouders. Deze informatie kan ouders en leerlingen helpen bij hun schoolkeuze: kiezen zij voor een school met hoge uitstroom naar de Sociale Werkvoorziening of is een school met veel uitstroom naar het ROC voor hun kind een aantrekkelijker optie?

De representativiteit van de monitor is in de meting 2005-2006 beter dan over het schooljaar 2004-2005. Hoe meer scholen deelnemen aan de uitstroommonitor, des te betrouwbaarder zijn de uitspraken die over de resultaten kunnen worden gedaan. Het is dan ook te hopen dat steeds meer scholen het belang van de monitor inzien en gegevens over hun leerlingen aanleveren.

Literatuur

Koolman-van Gorp, Ans (2005). *Kan een jonge kip uitgroeien tot een gans? Een onderzoek naar verwachtingen van bedrijven met betrekking tot competenties van leerlingen die het praktijkonderwijs verlaten en/of in aanmerking willen komen voor een structurele baan*. Afstudeerverslag Carmel Management Academie, Hengelo.

Kools en Mariën (2006). *Uitstroom praktijkonderwijs vergeleken over de jaren 2001-2002 en 2004-2005*. IVA beleidsonderzoek en advies, Tilburg

Minnema (2005). *De arbeidsmarkt op! Een onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van PRO en REC-leerlingen*. EC 163, Wetenschapswinkel Economie & Bedrijfskunde, Rijksuniversiteit Groningen.

Referentiegroep Praktijkonderwijs (2002). *Startdocument praktijkonderwijs en de beroepskolom*.

Tweede Kamer (2006). Vergaderjaar 2005-2006, 29 823 en 29 399, nr. *Verslag van Algemeen Overleg op 19 april 2006 tussen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid en minister Van der Hoeven van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en staatssecretaris Van Hoof van Sociale Zaken en Werkgelegenheid*

Bijlage 1: Uitkomsten naar regio

In deze bijlage worden de uitkomsten van de monitor weergegeven naar regio. Er is daarbij gebruik gemaakt van de regio-indeling die de Vereniging Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs hanteert.

De nummering van de tabellen is hetzelfde als in hoofdstuk 2, waarbij de tabellen in deze bijlage een B voor het tabelnummer hebben. Doordat de nummering gelijk is met hoofdstuk 2 is het eenvoudiger om gegevens terug te zoeken.

In elke tabel staat per regio het aantal leerlingen (n) waarop de gegevens betrekking hebben. Het verdient aanbeveling om bij het interpreteren van de tabellen goed op het aantal te letten. In sommige gevallen is het aantal erg laag en dat maakt een goede vergelijking met andere regio's niet altijd mogelijk.

Tabel B9a. In welke beroepssector is de leerling werkzaam

2005-2006	Gelderland		Overijssel		Drenthe		Friesland		Groningen		Zuid-Holland		West-Brabant		Oost-Brabant		Limburg	
	land Oost (n=80)	land West (n=45)	Utrecht (n=71)	Noord-Holland (n=106)	Amsterdam (n=11)	R'dam (n=10)	Holland Dordrecht (n=3)	Zoetermeer (n=41)	Zeeland (n=24)	Brabant (n=26)	Brabant (n=104)	Limburg (n=128)						
Totaal (n=821)	54	43	24	26	27	10	0	22	50	35	40	21	13	9	0	0	0	0
Techn/bouw/industrie beroepen	39	27	24	26	27	10	0	22	50	35	40	21	13	9	0	0	0	0
Administratie/verkoopberoepen	0	18	8	22	18	30	0	17	17	12	11	13	9	0	0	0	0	0
Agrarische beroepen	17	13	11	12	0	0	33	15	0	0	7	9	0	0	0	0	0	0
Transportberoepen*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verzorgende/dienstverlenende beroepen (ook horeca)	17	13	9	19	45	40	67	7	21	27	21	36	13	8	8	19	13	8
Anders	22	13	20	5	9	10	0	34	4	8	19	13	8	2	8	2	8	8
Onbekend	6	3	13	16	0	10	0	5	8	19	2	8	8	2	8	2	8	8
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

* door een fout in de programmatuur van de web-enquête is deze antwoordcategorie niet in de vragenlijst voorgekomen

Tabel B9c. In welke subsector (administratieve en verkoopberoepen) is leerling werkzaam?

2005-2006	Overijssel (n=8)		Gelderland (n=14)		Utrecht (n=4)		Noord-Holland (n=23)		Amsterdam (n=2)		Zuid-Holland (n=3)		Zuid-Holland (n=0)		Z-Holland Zoetermeer (n=7)		West-Brabant (n=3)		Oost-Brabant (n=11)		Limburg (n=15)	
	Totaal (n=101)	Groningen (n=2)	Friesland (n=0)	Drenthe (n=0)	Overijssel (n=8)	Gelderland Oost (n=14)	Gelderland West (n=6)	Utrecht (n=4)	Noord-Holland (n=23)	Amsterdam (n=2)	Zuid-Holland R'dam (n=3)	Zuid-Holland Dordrecht (n=0)	Z-Holland Zoetermeer (n=7)	Zeeland (n=3)	West-Brabant (n=3)	Oost-Brabant (n=11)	Limburg (n=15)					
Administratieve beroepen	5	0	0	0	0	17	0	0	0	0	0	14	33	0	0	0	13					
(Technisch) commerciële beroepen	6	0	0	0	0	14	0	0	0	50	33	0	0	0	0	0	13					
Verkoopberoepen	85	100	0	0	100	86	83	75	87	50	67	86	67	100	100	73						
Geen	2	0	0	0	0	0	0	0	9	0	0	0	0	0	0	0	0					
Onbekend	2	0	0	0	0	0	0	25	4	0	0	0	0	0	0	0	0					
Totaal	100	100	0	0	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100					

Tabel B14b. Wie gaat de naschoolse begeleiding uitvoeren?

2005-2006	Gelderland		Overijssel		Drenthe		Friesland		Groningen		Zuid-Holland		West-Brabant		Oost-Brabant		Limburg	
	land Oost	land West	Utrecht	Overijssel	Drenthe	Friesland	Groningen	Zeeland	Holland R'dam	Holland Dordrecht	Zoetermeer	Zeeland	Brabant	Brabant	Limburg	Limburg		
Totaal (n=1139)	(n=90)	(n=73)	(n=93)	(n=112)	(n=20)	(n=49)	(n=2)	(n=204)	(n=17)	(n=3)	(n=87)	(n=26)	(n=78)	(n=161)	(n=108)			
Intern	99	78	67	88	100	98	100	47	0	33	91	100	81	32	28			
Extern	1	22	33	13	0	2	0	53	100	67	9	0	19	68	72			
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100			

Tabel B14c. Indien extern, wie zijn dan de partners

2005-2006	Gelderland		Overijssel		Drenthe		Friesland		Groningen		Zuid-Holland		West-Brabant		Oost-Brabant		Limburg	
	land Oost	land West	Utrecht	Overijssel	Drenthe	Friesland	Groningen	Amsterdam	Holland R'dam	Holland Dordrecht	Zoetermeer	Zeeland	Brabant	Brabant	Limburg	Limburg		
Totaal (n=404)	(n=1)	(n=16)	(n=31)	(n=14)	(n=0)	(n=1)	(n=0)	(n=107)	(n=17)	(n=2)	(n=4)	(n=0)	(n=15)	(n=107)	(n=73)			
Bedrijf waar de leerling werkt	100	0	3	21	0	0	0	6	0	0	0	0	13	0	0			
MEE (Sociaal Pedagogische Dienst)	0	50	6	7	0	0	0	32	18	0	25	0	27	93	32			
ROC	0	0	0	0	0	0	0	48	0	0	0	0	0	0	0			
Reintegratiebedrijf	0	50	77	43	0	100	0	13	76	100	25	0	60	2	42			
Anders nl	0	0	13	29	0	0	0	2	6	0	50	0	0	5	26			
Totaal	100	100	100	100	0	100	0	100	100	100	100	0	100	100	100			

Bijlage 2: de gebruikte vragenlijst 2005 –2006

Vragenlijst

Instrument

Uitstroom Praktijkonderwijs

Leerlingenvragenlijst

Toelichting

Binnen het Praktijkonderwijs wordt het steeds meer van belang dat leerlingen begeleid worden naar een positie op de arbeidsmarkt. Met deze vragenlijst wil de Vereniging landelijk Werkverband Praktijkonderwijs inzicht krijgen in de uitstroom van leerlingen richting arbeidsmarkt en/of vervolgopleiding.

In deze vragenlijst wordt gevraagd naar de situatie van alle leerlingen die in een bepaalde periode zijn uitgestroomd. Het gaat om leerlingen die uitstromen nadat zij binnen de school hebben deelgenomen aan een traject gericht op arbeidstoeleiding.

Voor elke leerling wordt één vragenlijst ingevuld.

Niet alle vragen hoeven voor elke leerling te worden ingevuld, dat hangt af van de situatie van de oud-leerling. Afhankelijk van uw antwoorden wordt u door de vragenlijst heen geleid. Wij verzoeken u daarom de vragen én de antwoorden aandachtig door te nemen.

1.	Wat is het geslacht van de oud-leerling?	jongen meisje	1 2
2.	Wat is de geboortedatum van de oud-leerling?	jaar
3.	Is/was de leerling officieel opgegeven als ESF-deelnemer	Ja Nee Onbekend	
4a	Heeft de oud-leerling zich binnen het <i>curriculum</i> van de school gespecialiseerd in een bepaalde richting?	Ja, ga door naar 4b Nee, ga door naar 4c Onbekend ga door naar 4c	
4b.	In welke richting heeft deze oud-leerling zich binnen het <i>curriculum</i> van de school gespecialiseerd?	detailhandel groothandel/magazijn/logistiek bouw houtbewerken schoonmaak mig/mag lassen schilderen horeca (groen)voorziening vervoer elektro metaal zorg uiterlijke verzorging anders	
4c.	Heeft de oud-leerling zich binnen de stages gespecialiseerd in een bepaalde richting?	Ja, naar 4d Nee, naar 5a Onbekend, naar 5a	1 2 3

4d	In welke richting heeft de leerling zich tijdens de stage gespecialiseerd?	<p style="text-align: center;">detailhandel groothandel/magazijn/logistiek bouw houtbewerken schoonmaak mig/mag lassen schilderen horeca (groen)voorziening vervoer elektro metaal zorg uiterlijke verzorging anders</p>		
5.	Welke opleiding volgt de oud-leerling op dit moment?	<p style="text-align: center;">geen vmbo/leerwerktraject vmbo/lwoo alleen onderwijs: ROC educatie werk/leren ROC BBL landbouw werk/leren ROC BBL techniek werk/leren ROC BBL economie werk/leren ROC BBL gezondheidszorg werk/leren ROC BOL gedrag & maats alleen onderwijs: ROC BOL landbouw alleen onderwijs: ROC BOL techniek alleen onderwijs: ROC BOL economie alleen onderwijs: ROC BOL gezondheidszorg alleen onderwijs: ROC BOL gedrag & maatsch</p>	<p style="text-align: center;">1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11</p>	<p style="text-align: center;">Naar vraag 9</p>

7.	Wat is, naast eventuele opleiding de situatie van de oud leerling na het verlaten van het praktijkonderwijs?	<p>Reguliere arbeidsplaats</p> <p>Reg arbeidsplaats met REA/WAJONG</p> <p>Gesubsidieerde arbeid WIW/ID</p> <p>Gesubsidieerde arbeid WSW</p> <p>Toeleidings/trainingstraject</p> <p>Thuis/werkloos</p> <p>Mag niet werken</p> <p>Verhuisd</p> <p>Geen gegevens/contact bijgehouden</p> <p>Uit het oog verloren</p> <p>Anders, nl</p>	
6a.	In welke beroepssector is de leerling werkzaam?	<ul style="list-style-type: none"> - technische, bouwkundige en industrieberoepen - administratieve en verkoopberoepen <ul style="list-style-type: none"> - agrarische beroepen - transportberoepen - verzorgende en dienstverlenende beroepen <ul style="list-style-type: none"> - anders, namelijk <ul style="list-style-type: none"> - onbekend - 	
6b.	Indien de leerling werkzaam is in de technische, bouwkundige en industrieberoepen, in welke subsector is hij/zij werkzaam?	<ul style="list-style-type: none"> - technische beroepen (ongeacht specialisatie) - weg- en waterbouwkundige beroepen <ul style="list-style-type: none"> - metaalkundige beroepen - werktuigbouwkundige beroepen - elektrotechnische beroepen <ul style="list-style-type: none"> - grafische beroepen - procestechnische beroepen - technische beroepen niet eerder genoemd <ul style="list-style-type: none"> - geen onbekend 	

6c	Indien de leerling werkzaam is in de administratieve en verkoopberoepen, in welke subsector is hij/zij werkzaam?	<ul style="list-style-type: none"> - administratieve beroepen - (technisch)commerciële beroepen <ul style="list-style-type: none"> - verkoopberoepen - geen - onbekend 	
7.	In welke bedrijfssector is de leerling werkzaam?	<ul style="list-style-type: none"> - industrie - Landbouw, jacht en bosbouw - Prod/distributie/handel electriciteit stroom/water <ul style="list-style-type: none"> - Bouwnijverheid - Reparatie consumptieartikelen en handel <ul style="list-style-type: none"> - Horeca - Vervoer, opslag, communicatie - Verhuur/handel onroerend goed, zakelijke dienstverl <ul style="list-style-type: none"> - Openbaar bestuur, overheidsdiensten, soc verzekeringen - Onderwijs - Gezondheids- en welzijnszorg - Milieudienstverlening/cultuur/recreatie en overige dienstverlening <ul style="list-style-type: none"> - Anders - Onbekend 	
8.	Wat is de aard van het dienstverband van de oudleerling?	<ul style="list-style-type: none"> contract voor bepaalde tijd contract voor onbepaalde tijd uitzendcontract onbekend <p>anders, namelijk: _____</p> <p>_____</p>	<p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p>
9a	Wordt er naschoolse begeleiding aangeboden aan de leerling	<p style="text-align: right;">Ja</p> <p style="text-align: right;">Nee</p>	Indien ja, door naar 9b

9b	Zo ja, Wie gaat de naschoolse begeleiding uitvoeren	Intern Extern	Indien intern: door naar 9c
9c	Indien extern, door wie?	Bedrijf waar de leerling werkt MEE (Sociaal Pedagogische Dienst) ROC Reïntegratiebedrijf Anders, nl	
10	Wat is uw functie?	Stagedocent/leraar Stagecoördinator Administratie Anders, namelijk	

Hartelijk dank voor het invullen van de vragenlijst!